

פרוטוקול מס' 210

פשיבת ועדת הכנסת
שהתקיימה ביום ג', כח' בשבת תשל"ג - 2.1.1973, בשעה 02.00.

נ כ ח ו :

חברי הועדה:
א. א. אנקוריון - היו"ר
ר. ארזי
פ. ברעם
מ. ביבי
י. בן-מאיר
י. גולן
י. גולדשמידט
י. הורביץ
פ. וילנר
פ. זר
ע. יפה
ש. לורנץ
י. נבון
פ. נסים
א. עופר
א. רזיאל-נאור
מ. שחל

מוזמנים:
שר המשפטים י. ש. שפירא

חה"כ ש. תמיר

נ. לורך - מזכיר הכנסת

ח. מן - מנהלת לשכת יו"ר הכנסת

מזכירת הועדה:
פ. ברפי

רשמה:
מ. כהן

סדר-היום:
מועד ההצבעה על שלוש הצעות אי-אמון של סיעת רק"ח,
הרשימה הממלכתית והמרכז החופשי.

- 735 -

אני פותח את הישיבה.

היו"ר א. אנטוריון:

תחילה אני רוצה לומר שההצעה שועדת הכנסת תתכנס בעוד מליאת הכנסת ממשיכה בדיוניה היא גם על דעתו של חבר הכנסת בדר וצימרמן. ההצעה היא שועדת הכנסת תחליט לפי סעיף 122 של התקנון שההצבעה על הצעות אי-האמון לממשלה תיערך ביום הגשתן.

בסעיף 35(א) של התקנון נאמר שכל סיעה רשאית להציע לסדר היום סעיף על הבעת אי-אמון לממשלה; סעיף זה יידון בישיבה הרגילה הקרובה, שלא באותו יום שהוצעה, וידחה דיון בכל סעיף אחר. בסעיף קטן (ב) נאמר שבסיום הדיון בכל סעיף העומד על סדר היום רשאית סיעה להציע הבעת אי-אמון לממשלה; ההצבעה על ההצעה תהיה בישיבה הקרובה, שלא באותו יום שהוצעה, ולפני כל הצבעה אחרת באותו סעיף של סדר היום. על סמך זה החליטה הכנסת שהיא ממשיכה לעת עתה בדיון בסעיף אחר.

למרות מה שנאמר בסעיף 35, יכולה ועדת הכנסת להחליט במקרה חריג לנהוג אחרת, לפי סעיף 122 לתקנון.

אני רוצה להזכיר שבישיבת ועדת הכנסת מיום 29.12.70, כשעל סדר היום היה הנושא: מועד ההצבעה על הצעת אי-אמון, אם תוגש בסיום הדיון המדיני שיתקיים במליאת הכנסת ביום א' בטבת תשל"א - 29.12.70, הופיע כאן היועץ המשפטי לממשלה, מר שמגר, ואמר:

„העובדות הן פשוטות. היתה לפנינו הצעת אי-אמון לפי סעיף 35(א) לתקנון והיא הוסרה. ישנה הודעה שחבר כנסת רוצה להגיש הצעת אי-אמון לפי סעיף 35(ב). השאלה המשפטית היא פשוטה, מתי יש לקיים את ההצבעה, אם תוגש הצעת אי-אמון.“

„סעיף 122 הוא הסעיף המאפשר סטיות במדרי דיון. המיד משאירים פתח. גופים אינם רוצים להשתעבד לפרוצדורה... לכן סעיף 122 נוצר מלכתחילה כסעיף אשר בא לאפשר סטיות. לדעת דיון כולל הצבעה... לכן, כאן יש הצדקה להחליט על הסטייה, ולהסתמך על סעיף 122 שמכוון למטרה זו.“

ואסנם ההחלטה שנתקבלה אז היתה שההצבעה תתקיים בו ביום.

לגבי המקרה שלפנינו - אם שואלים מהי ההצדקה לכך שאנחנו נמטה, התשובה לדעתי היא השימוש לרעה על-ידי שלוש הסיעות שהציעו את הצעות אי-האמון לממשלה. לא כל אחד מבין שלל הממשלה אין כל נגיעה לחוק זה. זה חוק שהוגש על-ידי חברי הכנסת בדר ועופר. ואם יש סיעות שמציעות את ההצעה הזאת כדי לשבש את עבודת הכנסת, כדי שהכנסת תצטרך ביום אחר להצביע בענין זה, חובתה של ועדת הכנסת לשמור על הליכים תקינים של הכנסת, וההליך התקין במקרה זה הוא לנהוג לפי סעיף 122 לתקנון.

פ. נסים:
אנחנו שוללים את ההצעה לנצל את ההוראה של סעיף 122 בתקנון לענין זה. שללנו את השימוש בתקנה זו גם כשהיה ענין בעל חשיבות מדינית ראשונה במעלה, ונסינינו את השימוש בה. כי אין לנצל את סעיף 122 אלא כשיש הסכמה סוקדסת בין הסיעות.

אבל אני מעלה לדיון בוועדת הכנסת דבר שהוא לדעתי יסוד היסודות של הפרלמנטריזם. אני חושב שהצעת אי-אמון בטיכום הדיון בחוק הבחירות (תיקון מס' 4), כשמדובר בהצעת חוק פרטית של חברי כנסת, שאחד מהם הוא גם איש האופוזיציה, ביום שבו היו כבר שלוש הצעות אי-אמון לממשלה - זו קריקטורה פרלמנטרית. זה לא לכבוד המציעים ולא לכבוד הכנסת. לדעתי זה שימוש לא נאות בסעיף 35 של התקנון, וזאת הודעת יוקדתו ומשקלו של המוסד הזה של הצעת אי-אמון לממשלה.

א. עופר: אבל היושב-ראש פסק שתהיה הצבעה על הצעת אי-אמון.

פ. נסים:
סעיף 35(ב) אינו בא להתיר הגשת הצעת אי-אמון לסיכום הדיון כשמדובר בענין שהממשלה לא היתה צד לו, לא התערבה בו. ועדת הכנסת יכולה להחליט שבנושא זה אין בכלל הצעת אי-אמון.

זה בניגוד למה שכתוב בסעיף. בסעיף 35 (ב) כתוב, בסיכום הדיון בכל סעיף

י. בן-מאיר:

העומד על סדר היום.

לפי פירוש הגידוני סעיף 35 (ב) אינו מקנה אפשרות להגיש הצעת אי-אמון על הצעת חוק פרטית של חבר כנסת, שהממשלה לא הייתה שותפה לה.

ס. נסים:

אני רוצה למחות על כך שועדת הכנסת מתכנסת בשעה שמתקיים דיון במליאה. אתם חושבים היום שאפשר לעשות הכל. אני רוצה לנאום על חוק מיסון המפלגות, ואני גם חבר ועדת הכנסת. יש הוראה של היושב-ראש שבזמן המליאה אין מכנסים ועדות. צריך להיות סדר כלשהו.

י. גולן:

אם אתה מציע שהועדה תחליט שהיא אינה מקיימת עכשיו ישיבה, אעמיד את זה

היו"ר א. אנקוריון:

להצבעה.

אין זה ענין להצבעה. אני תובע שתפזר את הישיבה, או שישבת המליאה תופסק.

י. גולן:

אינני מקבל את זה.

היו"ר א. אנקוריון:

לפי דעתי, לפי סעיף 35 (ב) יכולים להגיש הצעת אי-אמון בכל ענין.

ס. ברעם:

נאמר שההצבעה תהיה לא באותו יום שהוצעה ההצעה, אלא בישיבה הקרובה, כדי לא להפתיע את הממשלה.

אנחנו יודעים שההצעה של שלוש הסיעות להביע אי-אמון לממשלה היא הצעה טורדנית, שבאה כדי לא לאפשר להצביע על החוק שדנו בו היום. אני מציע להשתמש במקרה זה בסעיף 122 לתקנון. אם המחוקק הכניס סעיף זה לתקנון, הוא לקח בחשבון שאפשר יהיה להשתמש בו. הוא לגיטימי, כמו כל סעיפי התקנון. אני מציע להשתמש בסעיף זה, ועל סמך סעיף זה להחליט שהלילה, לפני ההצבעה על החוקים, תוצבע ההצעה של שלוש הסיעות להביע אי-אמון לממשלה.

היו"ר א. אנקוריון:

אני רוצה למסור לחברי הועדה שהוגשה לי בקשה בכתב בשם כטאה סיעות להרשות להן להופיע בפני הועדה כדי לחוות דעת על סדרי הדיון בכנסת. אחדות מיוזבות עכשיו בישיבה. אני מציע שבנהג לפי התקנון, בו נאמר בסעיף 78 שועדה רשאית להזמין לדיון, ללא זכות הצבעה, חבר כנסת שאיננו חבר הועדה שהציע הצעה שבה דנה הועדה, או כל תיקון להצעה שכתחום דיוניה. רק נציג סיעת המרכז החופשי איננו מיוצג פה. אני מציע להזמין אותו.

ס. וילנר:

אני מציע להיענות לבקשת כל הסיעות שביקשו להופיע בוועדה. אין כל סיבה

לא להיענות להן.

נצביע.

היו"ר א. אנקוריון:

הוחלט: להזמין לישיבה את נציג סיעת המרכז החופשי.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אני רוצה רק להודיע שאם הפירוש הוא נכון, שהדחיה ל-24 שעות זו זכותה של הממשלה כדי שתהיה לה שהות לענות על הצעת אי-אמון - ואני חושב שזה הפירוש היחידי האפשרי...

י. בן-מאיר:

אבל זה לא כתוב.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

ודאי שלא, וזה לא צריך להיות כתוב. זו תקנה, לא חוק. זו תקנה שיש בה הגיון. ברור שזה לא לתועלתו של המציע; למציע אין כל תועלת שהצעתו תוצבע

כעבור 24 שעות ולא באותו הזמן. זה לתועלתו של מי שנגדו באה הצעת אי-האמון.

ובכן אם הפירוש הזה נכון - אני מודיע בשם הממשלה ועל דעת ראש הממשלה, שהממשלה אינה מעונינת בדחיית ההצבעה על הצעת אי-האמון, ואנחנו רוצים שההצבעה תתקיים היום.

אני חושב שזה המקרה האידיאלי שבו תקנה 122 בדיוק מתאימה לו, אפילו לפי המחמירים שחושבים שצריך לדחות את זה למחר, כשאינן מאחורי זה שום נימוק. תקנה 122 אומרת: "הכנסת לא תדון בשום ענין בצורת דיון החורגת מהוראות התקנון, או מהתקדימים, אלא אם כן דנה והחליטה ועדת הכנסת על כך". ועדת הכנסת לא דנה כקפריזה. אלא היא אומרת שאין שום טעם לדחות את זה כשהממשלה אינה דורשת זאת, אלא להיפך, הממשלה מודיעה שהיא מוותרת על זה. אם הויתור הזה איננו מספיק, באה תקנה 122 ותומכת בעמדתה של הממשלה שאפשר לגשת מיד להצבעה על הצעת אי-האמון.

יש עוד נימוק: היום הצביעו שלוש פעמים הצעות אי-אמון לממשלה. השעה כעת שלוש לפנות בוקר, ומגישים שלוש הצעות אי-אמון ללא קשר עם הממשלה. אני חושב שהכנסת תצטרך לשקול היטב, כפי שכבר שקלה זאת בכנסת השניה, אם הענין של הבעת אי-אמון זה דבר העובר לסוחר.

מ. וילנר:

תקנון לחוד ופירושים לחוד. במקרה זה דעתי היא שהשהות איננה דוקא לממשלה. במקרה של הצעת אי-אמון, כל סיעה בדרך כלל מקיימת דיון, מתייעצת עם סיעות אחרות כיצד לנהוג, שוקלים את העילה, את העמדה הכללית לגבי הממשלה. הצעת אי-אמון מעוררת תמיד בכל סיעה בעיה איך לנהוג לגביה. (אני מדבר כרגע לא על היום, אלא בדרך כלל). אגב, לא כתוב 24 שעות, אלא "למחרת". והתקנון לא מדבר כלל על השאלה מי זקוק לשהות הזאת. ההגיון שלי אומר שיכול להיות שגם הממשלה צריכה לפעמים להתיעצת, אבל הסיעות בודאי. כך שאם הממשלה ויתרה, אין זה אומר לדעתי שאפשר לנהוג לפי תקנה זו. אני שולל את הפירוש שניתן לתקנון על-ידי יו"ר הועדה ושר המשפטים.

אשר לענין הקונקרטי - האם מה שמתרחש

היום בכנסת הוא דבר רגיל? גם אני אינני בעד שימוש סיטוני בהצעות אי-אמון. סיעתנו פעולם לא השתמשה באופן סיטוני בהצעות אי-אמון, וגם עכשיו לא שינינו את עמדתנו. אך מה שקורה היום הוא תגובת התגובנות של שמונה או תשע סיעות שנקלעו למצב בלתי נסבל מבחינת המשחק הפרלמנטרי. בכל שנותי בכנסת אינני זוכר דבר כזה כמו שאתם עושים היום. זה מה שדחף אותנו, ולא מרצון, להצעות אי-אמון. מה שהפערך וגח"ל עושים היום בכנסת, זה בניגוד לכל התקנות, בניגוד לכל דמוקרטיה. רוצים לדחום הכל לישיבה אחת, בניגוד למה שמקובל. אינכם הוציאתם שיהיה מאבק ציבורי על ענין כה חשוב. אשמים בזה אלה שרוצים פמש בכוח, בשיטות בלתי מקובלות בכנסת, לכפות דברים.

אני דוחה את האיום של שר המשפטים שאומר

שיש לדון בשינוי התקנון. אף סיעה לא השתמשה בזה לרעה, אלא כאמור העמידו את הסיעות במצב של התגובנות על דברים חיוניים בשבילן, לכן הן נאלצות להשתמש בכל סעיף אפשרי של התקנון כדי לנסות להרוויח זמן, לגייס את דעת הקהל. זה לקיימי. אתם מעמידים אותנו במצב כזה שאין לנו ברירה אחרת.

אני מציע לא לקבל את הצעת היושב-ראש.

זה סותר את התקנון. אם ועדת הכנסת מפירה סעיף ברור כזה של התקנון, הרי צריכה להיות לכך סיבה של שעת חירום.

גם הרוב מתגונן נגד צורת הפיליבסטר. זה טבעי.

מ. ברעם:

אבל הרוב יכול לקבל את ההחלטה גם בעוד יום או בעוד שבוע.

מ. וילנר:

י. בן-מאיר:

אני מתנגד להצעת היושב-ראש להפעיל את הסמכות לפי סעיף 122 לתקנון. אינני מביין מה קורה פה. לדעתי המערך עושה פה שגיאה גדולה מאד מבחינתו, מבחינת הכנסת, דעת הקהל, הציבור, וזה מיותר לגמרי. נכון שזה משחק פרלמנטרי, אבל אתם אינכם משחקים אותו לפי הכללים. יש אמצעים פרלמנטריים בידי סיעות לעכב משהו. אם היו עושים זאת בלי גבול, הייתי מבין שהייתם מציעים להשתמש בסעיף 122.

תקנון זה שסתום בטחון. הוא בהחלט מאפשר לפעמים לעכב דברים. זה אופי של תקנון. יש פה סיעות קטנות, העניין מלא התרגשות. למה אתם עושים כך? על הסיעה שלנו העניין הזה לא משפיע, ואם יהיו הצעות אי-אמון ברור שנצביע נגד.

חבר הכנסת נסים הציע בעצם לעשות מהתקנון לא כלום. דוקא אתה? אתם תמיד מדברים בשם הצדק. אני שמח שלגבי סעיף 112 אתם נגד. אני גם מעיר על כך שאנשי גח"ל נעדרים מהישיבה. לסייעת גח"ל יש פה ארבעה חברים, ולא כולם פה.

היום עשיתם דבר לא הגיוני, אחדתם את הדיון בשלוש הצעות אי-אמון. עכשיו אתם רוצים להשתמש בסעיף 122. זה נקרא לרמוס את התקנון. זו דרך לא מכובדת, אינני יודע מדוע אתם עושים זאת, ולדעתי לא צריך לתת לזה יד.

אני מתנגד להצעת היושב-ראש להפעיל את סעיף 122, ואנחנו נצביע נגדה. אפשר לדחות את זה ליום ד'.

י. גולן:

אני מוחה במרצות נגד הסדר שיושב-ראש הועדה הנהיג היום. הוא היה חייב לעשות אחת משתיים: או לבקש מיושב-ראש הישיבה לא להמשיך את ישיבת הכנסת, כדי לכנס את הועדה, או לא לכנס את הועדה כל זמן שישיבת המליאה נמשכת. זו ההוראה. זכותו של כל חבר כנסת גם לשמור לו את הזכות לנאום במליאה בענין העומד על סדר היום, וגם להגן פה על ענין העומד לדיון.

אשר לענין הנדון - התפלאתי מאד לשמע דבריו של שר המשפטים. מי שלא צריך כך לפרש ענינים, זה השר הממונה על ההתקנת המשפט במדינה.

אינני מאושר מהצעד שעשו ארבע הסיעות, אבל זה בגדר התקנון. יכול להיות מקרה שסיעה אחת במשך שלוש שנים לא תגיש אף הצעת אי-אמון, וכדי להתגונן היא מנצלת את המכשיר הזה, ותגיש פעמיים ביום. זו זכותה. הפירוש שניתן פה איננו נכון. אנחנו לא מפעילים את התקנון לפי כוונות, אלא לפי הכתוב בו. נכון שהתקנה הזאת נוסחה כך מתוך כוונה לא להפתיע את הממשלה והקואליציה, כדי שלא ייווצר מצב שהקואליציה תהיה פתאום במיעוט מפני שלא יכלה להתארגן. אבל יש לזה מחיר, היום למשל.

לדעתי הפירושים שניתנים כאן היום זה דבר מסוכן ביותר. הפעם אתם חושבים שאתם מנצחים. פחד זה עלול להתבקם באופן חמור במפלגות שונות, ובכלל בכל מעמד הכנסת. אל תנסו לעשות זאת. לדעתי כדאי להפסיק, לוותר, ולא לאנוס את התקנון. נדחה את ההצבעה ביום אחד. אל ננסה לפרש את התקנון בצורה שרירותית.

מ. נסים: לפני שנתיים תמכת בסעיף 122.

י. גולן:

נכון. הסעיף הזה קיים. אני מתקומם נגד דבר אחד בכל המהלך הזה. אתם אומרים שיש רק צד אחד שמשתולל. יש סיבה לכך. עומד ליפול דבר חמור, וסיעות מסוימות חושבות שנופל דבר חמור. והן עושות הכל כדי שזה לא יהיה. אם הן רוצות לנקוט במהלך מסויים, בגדר התקנון - זה לגיטימי. ואל תנסו לננוס את החוק.

אני מציע שההצבעה תהיה פחד, וביום ד' תהיה הצבעה את הצעות אי-האמון.

י. גולדשמידט: אם מישהו טוען שבמקרה זה אין מעורבות של הממשלה, הרי הופעתו של שר המשפטים כאן, וזה שהוא רוצה להוציא את סעיף 35(ב) מפשוטו ובכלל לומר שסעיף זה לא חל - זו ראייה אחת לכך שהממשלה מעורבת במהלכים האלה.

נוסף לכך כולנו יודעים איך הצעת חוק של חבר כנסת מהקואליציה מגיעה לשולחן הכנסת. זה לא קורה אלא אם כן זה מוגש לקואליציה, הקואליציה שואלת את השר הנוגע בדבר, ואם הוא לא נותן את ברכתו לזה ואיננו מסכים לזה, זה לא הולך הלאה. אם החוק הזה הגיע לשולחן הכנסת, ברור שזה רצון הממשלה. היא אינה מעלה את ההצעות האלה כמקובל; מלאכתה נעשית על-ידי אחרים. לכן, לפי זה הועלתה הצעת אי-אמון בממשלה. היא זו שמעוניינת בחוק.

ועתה ליחס בין סעיף 35(ב) וסעיף 122. אם רוצים להשתמש בסעיף 122, הוא מבטל את כל התקנון. כי סעיף 122 אומר שאפשר תמיד לקרוא לוועדת הכנסת, ושם יש רוב לקואליציה, ומחליטים מה שרוצים. זה בדיוק מה שרוצים לעשות עכשיו. אין שום רמז, שום אחיזה לשנות ממה שכתוב ב-35(ב). אין כל סיבה וכל ענין לכך.

לכן ההסתמכות על סעיף 122 כדי לסטות מ-35(ב), זה ענין של שרירות לב גמורה, שלעולם תצוטט כשרירות לב של מי שבמקרה הכוח בידו, והוא אומר: התקנון קיים רק כשהוא משרת אותי ונוח לי. כשהוא מפריע לי במשהו, אני יכול להסתמך על סעיף זה ולהתעלם מכל מה שנאמר בסעיפים אחרים.

כל מי שהוא ער למה שהועדה מחליטה בענין זה צריך לשקול היטב את הענין הזה, שיש לו השלכות לגבי האמון ההדדי במשחק הפרלמנטרי והיחס בין הסיעות, גם אם הן מנוגדות. אני חושב שזה נכס שלא כדאי לסכן אותו ולבזבז אותו.

אני רוצה להסתייג מקביעת היושב-ראש שיש כאן שימוש לרעה באפשרות הכתובה בסעיף 35(ב). זה בלי ספק מזמין ביקורת הרבה יותר קטלנית וחריפה להפעלת הכוח של המכבש להעביר החלטות שאין כל צורך בהן, אלא הפגנת כוח בלבד.

הצורך בחוק הנדון יתעורר רק בעוד עשרה חודשים, כלומר אחרי הבחירות לכנסת. החוק שאני שותף לו צריך להסדיר דברים לקראת הבחירות. החוק לגבי שיטת הישוב המנדטים יהיה בחוץ רק אחרי הבחירות. אז מה בוער כאן? כל התהליכים של היום אינם אלא הצגה ברוטלית של כוח.

היו"ר א. אנקוריין: למה בועדה שלך הקדמת את הדיון בענין זה, אם זה כל כך לא בוער?

י. גולדשמידט: הענין הועבר לוועדה, ולא היתה סיבה לא לקדם את זה. היתה הסכמה. אני נגד החוק הזה, ובכל זאת כיושב-ראש הועדה לא ראיתי טעם לעכב את הטיפול בו.

מ. ברעם: אם יש סעיף בתקנון, האם זה לא על מנת להשתמש בו?

י. גולדשמידט: זה סעיף שצריך הסכמה רחבה. אסור שהוא ייקרא לענין כשנוצרה סיטואציה כמו שנוצרה על-ידי התנהגות הרוב בכנסת היום.

י. בן-מאיר: אגב, רק מיעוט בכנסת תומך בו; רק המערך.

י. גולדשמידט: אני חולק על מה שנאמר שהיה כאן שימוש לרעה. זו התגוננות של מי שהיה חייב להתגונן, אחרי פרובוקציה שותיקים ממני בכנסת אומרים שאינם זוכרים כמוה. לכן אי אפשר לקרוא לזה שימוש לרעה. בזה נופל גם הטעם לכאורה שהיושב-ראש ציטט אותו, כדי לעבור בסעיף 35(ב) ל-122. כל הענין הזה הוא בנין קלפים שאיננו לכבוד למי שמציע אותו ולא יהיה לכבוד למי שיצביע בעדו. אנחנו נצביע נגד.

ש. לורנץ

ש. לורנץ:

כל מה שקרה במשך היממה האחרונה אלה דברים חמורים ביותר. אילו ידעתם אתמול בבוקר מה עתיד להתרחש, ודאי לא הייתם מחליטים כפי שהחלטתם. כי מכל הענין הזה לא נוסף כבוד לא לאותן שתי סיעות ולא לכנסת. אין ספק שהייתם יכולים להעביר את החוק הזה בכבוד, במתינות, בלי לעורר דעת ציבור נגדו. ואני פונה אליכם עכשיו שתתקנו לפחות במקצת את מה שקלקלתם.

הדברים ברורים מאד. סעיף 35 אומר שאפשר להביע אי-אמון על כל סעיף העומד לדיון בכנסת. יכול להיות שזה לא הגיוני וצריך לשנות את זה ולהגיד שאפשר להביע אי-אמון על הצעת חוק של הממשלה או על הודעת הממשלה. אבל לעת עתה כתוב כפי שכתוב: על כל דיון.

יש דבר שני, שייתכן שגם הוא איננו הגיוני, שהצבעה על הצעת אי-אמון תהיה בשיטת הקרובה. זה שיא של חוסר הגיון. נאמר כאן שזה בא להגן על הממשלה. אותו הגיון פועל גם בקשר לאופוזיציה, כי אולי גם האופוזיציה רוצה להתארגן ולהזמין את כל החברים להצבעה.

אם רוצים להפעיל את סעיף 122, אפשר להחליט גם שבכלל לא מצביעים על הצעות אי-אמון, או להצביע בעוד ששה חודשים. אתם יכולים להחליט שזה מקרה חריג, וההצבעה על הצעת אי-האמון תהיה אחרי ההצבעה על החוק. לפי סעיף 112 אתם יכולים להחליט שבמשך כמה חודשים אי אפשר בכלל להגיש הצעות אי-אמון, אי אפשר להעלות הצעות לסדר היום, ועוד כהנה וכהנה.

אני מציע להשתמש בסעיף 122 כאשר ההגיון של כולנו מחייב זאת. ואני בטוח שההגיון של כולנו פועל באותה צורה. אם יש מצב חירום, אם יש דבר יוצא מן הכלל - עלינו להשתמש בסעיף 122. אבל אם זה ענין של נוחות, אם מישהו מחליט שמוכרחים לגמור את החוק הזה היום, זה לא מצדיק שימוש בסעיף 122.

אני פונה אליכם ברגע האחרון לתקן מה שעוד אפשר לתקן. נתנהג בהתאם לתקנון, ונדחה את ההצבעה ליום ד'. שום דבר לא יקרה.

י. הורביץ:

אני יודע שתהיה זו ברכה לבטלה לנסות לדבר ולהשפיע, אחרי שבעצם ניתנה הוראה על-ידי שר המשפטים, והוא דבר בשם ראש הממשלה. אבל הייתי מבקש מיושב-ראש הוועדה לעשות הפסקה של 10-15 דקות, כדי לאפשר התייעצות לכמה סיעות בענין מסויים.

היו"ר א. אנקוריון:

אני מציע שנקבל את ההצעה, אבל אחרי הדיון.

ר. ארזי:

כשישבנו פה אתמול ב-10 בבוקר, הציע חבר הכנסת רפאל לסייעות אשר הגישו הצעות אי-אמון לוותר עליהן, לנסות להידבר עם הסייעות ולהתחיל את הישיבה ב-7 בערב. אני תמכתי בהצעה זו. אילו היו הסייעות מקבלות את זה, היינו חוסכים קצת זמן.

משחק פרלמנטרי הוא דבר מקובל, אם הוא נעשה בגבולות הפרלמנטריים. עכשיו עוד מוקדם לסכם מי שיחק אותו יותר יפה ומי פחות. לי יש דעה על כך, לא אומר אותה עכשיו.

אני רוצה להפנותכם לסעיף 35(ג) האומר: "בהצעה לפי סעיף קטן (א) או לפי סעיף קטן (ב) יש לציין את עילת ההצעה". סעיף זה הוכנס לתקנון כדי שאפשר יהיה לבדוק באיזו מידה יש לעילת ההצעה ממשות.

י. בן-מאיר:

זה לא כתוב. הכוונה היא שתהיה עילה.

ר. ארזי:

לא נראה לי הנסיון של מישהו לחטיל את האשמה על צד אחר. אנחנו ישבנו במטרה לגמור אזה דבר. זו עוד איננה קריאה שלישית. זו רק קריאה ראשונה. עד שהחוק יובא לקריאה שניה, יעבור זמן, נתדיין בוועדה, נוכל לשכנע איש את רעהו.

ש. תמיר

ש. תמיר:
קודם כל לגבי דבריו של חבר הכנסת ארזי על העילה להצעה. אם אני מבין אותו נכון, אז בכל פעם שתוגש הצעה ותנומק - כי סעיף קטן (ג) מחייב הנמקה - אז אם ההנמקה לא תיראה לוועדה, לא יהיה דיון בהצעת אי-אמון. זה אבסורד. ההנמקה באה כדי לתת לשר או לראש הממשלה להבין לאיזה כיוון הדברים הולכים. אבל הצעת אי-אמון תופסת באופן אוטומטי. כי אחד היסודות של פרלמנט הוא שכל סיעה יכולה להגיש הצעת אי-אמון.

שנית, שמעתי שחבר הכנסת נסים אומר שהעילה פה אינה עילה. אני לא השתמשתי בעילה שבה השתמשו חברי בשלוש הסיעות האחרות.

היו"ר א. אנקוריון:
אני פוכן לקרוא את מה שחבר הכנסת תמיר כותב במכתבו: "שעה שראש ממשלת ישראל נותנת ידה לחוקים אלה, הרי היא אחראית לפגיעה סדחיקת-לכת בתקינות החיים הדמוקרטיים במדינה, ולפיכך אנו מציעים להעלות לדיון בכנסת הצעת אי-אמון לממשלה".

ש. תמיר:
אני מנסק הצעתו בעמדת ראש הממשלה. כאשר ראש הממשלה נוקטת עמדה ומשתתפת בהצבעות - זה אלמנטרי.

י. יפרח:
האם היא איננה חברת הכנסת? כלום רוצה אתה לשקול ממנה את זכות ההצבעה?

ש. תמיר:
וכי אמרתי זאת? אני אומר: ברגע שהיא נוקטת עמדה - זו עילה לאי-אמון.

ס. ברעם:
מתר לך להציע זאת.

ש. תמיר:
אני רוצה להזכיר ליושב-ראש, שבדיון על הסעיף הזה כבר הצעתי לונעות הכנסת למחוק את סעיף 122. יושב-ראש הוועדה היה אז יושב-ראש הכנסת הנוכחי. אמרתי אז: אם האינטרפרטציה של הסעיף היא, שהוא חל לא לגבי הדין בענין שולי אלא לגבי סעיף חד-משמעי, עד כדי כך שאפשר להפליג, אז אין צורך להצטרף. כן אפשר להצטרף אם הסעיף הזה, ואנחנו, באותו דיון, כמה חברי-כנסת מהסדרך הביעו ספיקות לגבי הסעיף.

רבותי, בתוך מסגרת אנחנו יושבים; וכי יושבים אתם שאנחנו נשתמש באפשרות הזאת כל כמה שבועות? זה למקרים קיצוניים...

י. יפרח:
שתיים או שלוש הצעות אי-אמון תוך 24 שעות - האין זה סקרה חודג?

ש. תמיר:
אשיב לך: וכי חושב אתה שכך בקלות אבנודי ותסיר ולודנך ווילנד יושבים יחד? זימן, שמזווית ראייה שלנו עושים לנו משהו שמעמיד אותנו על הרגליים מאחוריות.

ובכן, אני רוצה להזכיר לכם, שכאשר דנו בסעיף הזה הרגיעו אותנו - חה"כ ברעם ואחרים - ואמרו לנו שאל לנו לדאוג. באותה הזדמנות אמר חה"כ גולן לחבריו לקואליציה: רבותי, היום אצביע אתכם, אבל אני אומר לכם, שאם תעשו שימוש בסעיף הזה בפועל בפרק זמן קרוב אוציא מסקנה שיש למחוק את הסעיף מהתקנון. כל זה קרה דק לפני חודשיים-שלושה.

אני רוצה להזכיר לכם עוד, שראש הממשלה אמרה ברגע של זעם: צריך להגיש תלונה נגד חבר-הכנסת שמראל תמיר, הגישו תלונה ואחר-כך לא התברכו בצבא. אי לכך אני מציע לחברי המעריך וליושב-ראש הקואליציה: אל תפעלו בחפזה! המשקל המצטבר של כל מה שהיה היום, אם יתווסף לו גם שימוש באיזה סעיף כללי - לא יוסיף ברכה לבעליו.

אנחנו יודעים שהחוק הזה יכול לעבור
תוך יום או יומיים. תהיה לקואליציה עתונות לא טובה יום או יומיים
ובזה ייגמר העניין. השאלה היא: מתי מגיע הרגע ומהו הגבול בו נפסק
המשחק הפרלמנטרי ומתחיל היאוש. בפרלמנטריזם? ואם אצלי אין יאוש,
השאלה היא איך הוא מתחיל ברחוב ואחר-כך עובר לפנתרים שמצפצפים כל כולנו.

מ. ברעם: אני חושב שדינו של כל סעיף בתקנון כדין
כל יתר הסעיפים.

ש. תס"ר: הסעיף הזה מדבר על צורה ולא על מהות;
ואין אני מדבר על פורמליסטיקה. אני
מדבר על "קומון סנס" פוליטי; אני מדבר על כך שדוחקים את העניין עד הקצה.

הינ"ר א. אנטוריון: הדיון תם. לפי בקשת סיעת ע"ם נעשה
הפסקה של 10 דקות. לאחר ההפסקה ניגש
להצבעות.

(ה פ ס ק ה)

הינ"ר א. אנטוריון: רבותי, אני מחדש את הישיבה.
ברצוני להודיע שבמקום חה"כ זבון משתתף
בישיבה חה"כ יפ"ח; במקום חה"כ רפאל - חה"כ גולדשמידט; במקום
חה"כ גולן - חה"כ אליעד; במקום חה"כ טובי - חה"כ וילנר; ובמקום
חה"כ הראל - חה"כ הורביץ.

אני מציע להצבעה הצעת החלטה כדלקמן:

ועדת הכנסת בישיבתה מיום כ"ח טבת תשל"ג, 2 בינואר 1973, דנה בעניין
סועד ההצבעה על הצעות אי-האמון שהוגשו על-ידי סיעות רק"ח, ע"מ
והמרכז החופשי בסיום הדיון המאוחד בקריאה ראשונה של הצעת חוק הבחירות
לכנסת (תיקון מס' 3) של חברי הכנסת י. בדר, י. גולדשמידט וא. עופר,
ושל הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 4) של חברי הכנסת י. בדר
וא. עופר.

בתוקף סמכותה לפי סעיף 122 לתקנון הכנסת,
סחליטה ועדת הכנסת כי ההצבעה תתקיים היום, בהמשך הישיבה שבה התקיים
הדיון הנ"ל.

ה צ ב ע ה

בעד הצעת ההחלטה הנ"ל - 9

נגד - 7

הצעת ההחלטה הנ"ל נתקבלה

הישיבה נועלה בשעה 04.00.